

Любомир МАНДРИКА,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права Національного
аерокосмічного університету «Харківський
авіаційний інститут», Харків, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6174-8724>
e-mail: l.mandryka@khai.edu

Ольга ДАНИЛЕНКО,

кандидат юридичних наук,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4389-406X>
e-mail: dov1905@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.8.24>

НЕВЗАЄМОЗАМІННІ ТОКЕНИ (NFTs) ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ОБ'ЄКТІВ ЦИФРОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. Робота присвячена дослідженню можливостей трансформації права власності в епоху цифрових технологій. Невзаємозамінні токени є унікальними цифровими активами, що набули значного технологічного та економічного значення, ставши символом ринкового вибуху, який підтверджується рекордними продажами. При цьому в роботі вказується, що справжній потенціал новітніх цифрових активів NFT полягає у їхній здатності змінювати традиційну концепцію власності, пропонуючи "справжнє володіння" цифровими артефактами, що протиставляється панівній в інтернеті моделі ліцензування. В роботі аналізується центральна юридична суперечність: непримиренний дуалізм між технологічною обіцянкою "цифрового володіння" та юридичною практикою, яка розглядає цифрові активи виключно через призму ліцензійних угод. Авторами розкрито, що універсальна кваліфікація NFT виключно як об'єкта права власності або виключно як об'єкта інтелектуальної власності спричиняє суттєву правову руйнацію іншого підходу, зокрема, ставлячи під сумнів право автора на роялті або право власника вільно перепродавати токен. Виявлено, що в українському правовому полі існує схильність до категоризації NFT як "цифрової речі", що дозволяє легалізувати їхній обіг через традиційні інститути цивільних прав. Водночас, NFT розглядається як інноваційний інструмент токенизації, що фіксує авторські права та засвідчує автентичність, але не є самостійним об'єктом авторського права.

Ключові слова: цифрові активи, невзаємозамінні токени (NFT), цифрова власність, ліцензування, блокчейн, цифрова річ, право інтелектуальної власності.

Стрімкий розвиток Web3-технологій відкриває нову еру для економіки, культури та права. Втім, ця інноваційна трансформація висуває фундаментальні виклики перед системою прав людини, особливо у сфері права на власність.

Невзаємозамінні токени (Non-Fungible Tokens, або NFT) — це унікальні цифрові активи, які за короткий час перетворилися на значне технологічне та економічне явище. Стрімке зростання ринку невзаємозамінних токенів (NFT) досягло апогею 11 березня 2021 року, коли

цифровий твір мистецтва "Everydays: The First 5000 Days" художника Майка Вінкельманна, відомого як Beeple, було продано на аукціоні Christie's за рекордні 69 мільйонів доларів, сплачених у криптовалюти Ether. Ця подія миттєво привернула увагу інвесторів, митців та правників до нової екосистеми цифрових активів та стала символом ринкового вибуху, що базується на поєднанні криптографії, теорії ігор, колекціонування та спекулятивного азіотажу. Стосовно України, то варто зазначити, що успішні

кейси використання NFT тут останніми роками в тому числі часто зосереджені навколо благодійності через війну. Механізм застосування NFT як інструменту збору коштів полягає у тому, що власники цінних NFT жертвують їх на спеціальний криптофонд. Після чого NFT продаються на міжнародних маркетплейсах, а отримані кошти направлялися на закупівлю військової та гуманітарної допомоги. Одним із яскравих прикладів є криптовалютний фонд Aid for Ukraine, який продав NFT CryptoPunk №5364, яке надійшло як пожертвування на початку повномасштабної війни, за 90 ETH (Ефір), що дорівнює понад 100 тисяч доларів США.

Разом з тим варто наголосити попри початковий ажіотаж, що значною мірою був пов'язаний зі спекуляціями, справжній потенціал NFT полягає, на нашу думку, у їхній здатності змінювати традиційну концепцію власності надаючи їй означення цифрової. Довгий час інтернет-економіка функціонувала за моделлю, де користувачі були лише ліцензіатами цифрових товарів, а не їхніми повноправними власниками. NFT ж пропонують цікаву альтернативу, обіцяючи "справжнє володіння" цифровими артефактами. Мета цієї роботи — надати аналіз поточного правового ландшафту у світі та Україні щодо обігу невзаємозамінних токенів, висвітлити ключові юридичні підходи до розуміння їх правової природи, а також окреслити стратегічні можливості трансформації права власності в епоху цифрових технологій, спираючись виключно на аналіз ключових юридичних праць та галузевих звітів, що є основою цього дослідження.

Для того, щоб повною мірою розуміти юридичні можливості, пов'язані з NFT, необхідно спочатку розібратися у їхній технологічній основі. Правові норми не можуть існувати у вакуумі; вони повинні враховувати унікальні характеристики, які відрізняють NFT від попередніх форм цифрових активів. Саме ці технологічні особливості створюють потенціал для справжньої цифрової власності.

Невзаємозамінний токен (NFT) є ключовою концепцією, що виникла на перетині криптографії, теорії ігор та інтересу до колекціонування мистецтва, і тісно пов'язана з технологією блокчейн. Невзаємозамінний токен (NFT) — це унікальний цифровий актив, що зберігається на блокчейні і слугує доказом володіння або автентичності певного об'єкта, цифрового чи фізичного. На відміну від взаємозамінних криптовалют, як-от Bitcoin, де одна монета є ідентичною іншій, кожен NFT є унікальним і не може бути замінений іншим. Вдалою аналогією є порівняння з грою "Монополія": якщо Bitcoin — це платіжний засіб, якими розраховуються гравці, то NFT — це картки на володіння ресурсами. Отже, технологічною основою NFT за визначенням є блокчейн — розподілений, незмінний та захищений від підробок цифровий реєстр. Як ми визначали в наших інших роботах його ключові принципи: децентралізація, незмінність, консенсус механізм. [1, 169]. Інакше кажучи, блокчейн є розподіленою, спільною, зашифрованою базою даних, що слугує незворотним і непорушним

публічним сховищем інформації. Ця технологія дозволяє сторонам, які не мають стосунку одна до одної, досягти консенсусу щодо певної транзакції без необхідності контролюючого органу. Для створення та управління NFT використовуються смарт-контракти — самовиконувані програми, що зберігаються на блокчейні. [1, 179]. Вони автоматично виконують закладені в них умови, такі як передача токена від продавця до покупця, а також визначають його властивості (наприклад, можливість отримувати роялті від перепродажу). Найпоширенішим стандартом для створення унікальних токенів є ERC-721 на блокчейні Ethereum. [2, 1272; 3, 6, 12] Також важливим технічним аспектом є місце зберігання даних, пов'язаних з NFT (наприклад, зображення чи відео). Існує два основні підходи: внутрішньомережеве та позамережеве зберігання, яка характеризуються як перевагами так і недоліками. У першому випадку дані зберігаються безпосередньо в смарт-контракті на блокчейні та існуватимуть доти, доки існує блокчейн, незалежно від будь-якої компанії. При цьому, зберігання великих обсягів даних на блокчейні, як-от Ethereum, є надзвичайно дорогим, а змінити дані після запису практично неможливо. В другому ж — дані зберігаються на зовнішніх серверах або в децентралізованих системах, що дозволяє зберігати великі та складні файли. Якщо централізований сервер, що зберігає контент, припинить роботу, токен вказуватиме на порожній ресурс, що може повністю знецінити актив. Безпека та доступність таких даних при цьому залежать від хостинг-провайдера [2,1283].

Тобто, технологічне розуміння NFT дає можливість резюмувати, що його майнова та економічна привабливість для користувачів пов'язана з центральною обіцянкою надати "справжнє володіння" унікальними цифровою цінністю. NFT, таким чином, ніби пропонують технологічну основу для доказової та передаваної цифрової власності. Разом з тим, хоча обіцянка повного цифрового володіння звучить спокусливо, реальність часто виявляється складнішою. Адже варто наголосити, що такий підхід різко контрастує з домінуючою в інтернеті моделлю, де користувачі цифрових товарів є лише ліцензіатами, а не власниками. Як зазначають практики, з NFT ви не купуєте саме цифровий мистецький твір, а купуєте код, який вказує на файл з цим твором. Цифрова версія твору зберігається не на блокчейні, а у третіх осіб або окремих сховищах. Таким чином, твір, пов'язаний з токеном, не обов'язково знаходиться безпосередньо у криптографічному реєстрі. Водночас автор (не покупець NFT) мистецького твору зберігає права інтелектуальної власності на свій цифровий твір.[4] Дійсно протягом останніх десятиріч правове поле розвивалося у напрямку розширення прав інтелектуальної власності та ліцензійних угод, що фактично позбавило користувачів можливості по-справжньому володіти цифровими товарами. Інакше кажучи, існуюча юридична інфраструктура інтернету побудована переважно на моделі ліцензування інтелектуальної власності (ІВ), де користувачі

ніколи не стають повноцінними власниками. Таким чином, незважаючи на свою обіцянку справжньої власності, NFT наразі функціонують у правовій зоні ліцензування. Умови надання послуг багатьох NFT-платформ містять ліцензійні обмеження, які суперечать очікуванням покупців. Тобто існує парадокс — коли технологія, створена для власності, функціонує в правових рамках, що її заперечують. Цю проблему влучно описує цитата з книги "The NFT Bible": "У нас є безліч цифрових речей, але ми ніколи по-справжньому ними не володіли". Іншими словами інвестор може заплатити значні кошти за NFT актив, яким він не володіє повною мірою і який може бути змінений, обмежений у використанні або навіть знецінений без його згоди та відома. Таким чином, виникає центральна юридична суперечність, яка ставить під загрозу всю ціннісну концепцію NFT. Вона полягає у тому, що з одного боку, розробники технології просувають обіцянку "справжнього цифрового володіння"; з іншого — існуюча юридична практика розглядає цифрові активи виключно через призму ліцензійних угод.

Першоосовою цього конфлікту, як нам вважається є відсутність чіткої визначеності у питанні правової природи NFT. Так, у спеціальній літературі відзначається, що юридична природа незмінних токенів наразі є неоднозначною і не має загальноприйнятної таксономії, що є однією з головних перешкод на шляху до їхнього масового впровадження [3, 41]. У наукових джерелах нам вдалося віднайти різноманітні підходи з цього питання. Однак найбільш вагомими слід назвати наступні: 1) невзаємозамінні токени є цифровим еквівалентом унікального особистого майна, як-от рідкісні витвори мистецтва або колекційні картки, тобто об'єктом права власності; 2) невзаємозамінні токени є об'єктом інтелектуальної власності, що підпадає під режим ліцензування [2;3].

На наш погляд, правова природа невзаємозамінного токена характеризується непримиренним дуалізмом, що унеможливує його універсальну кваліфікацію виключно як об'єкта права власності або виключно як об'єкта інтелектуальної власності. Застосування лише одного з цих підходів спричиняє суттєву правову руйнацію іншого. Так, у разі якщо придбання NFT розглядається лише як набуття ліцензії на використання об'єкта інтелектуальної власності, власник токена, маючи лише ліцензію, втрачає право вільно перепродавати токен як унікальне майно. Перепродаж ліцензії, як правило, вимагає згоди ліцензіара (автора), що суперечить природі NFT як вільно обігового цифрового активу. NFT в такому разі втрачає свою функцію як унікальний актив з незалежною ринковою цінністю (поза вартістю ліцензії). Його вартість стає вторинною по відношенню до ліцензійних умов, що суперечить його ролі в децентралізованих фінансах (DeFi) та колекціонуванні. Натомість якщо припустити виключно речову природу NFT, то автор автоматично втрачає контроль над своїм твором, включаючи з правом на модифікацію, публічну демонстрацію та роялті. Крім того, якщо NFT є лише річчю, автор не може ефективно захистити свій витвір від несанкціонованого

комерційного використання з боку покупця токена, оскільки покупка "цифрової речі" начебто надала всі права. В такому випадку порушується фундаментальний принцип авторського права, згідно з яким відчуження об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки.

Для розв'язання цього діалектичного конфлікту, науковій доктрині варто звернутися до законодавчих ініціатив, на чому ми і зосередимося далі. Очевидно, що регулювання NFT як нових цифрових об'єктів в Україні є недосконалим і знаходиться на етапі формування, що в принципі характерно і для інших правопорядків. Однак в правовому полі вже з'явилися певні спроби вирішити дане питання, що дозволяють сформулювати певні висновки. По-перше зміни, внесені до Цивільного кодексу України (ЦКУ), зокрема стаття 179-1, дозволяють категоризувати NFT як "цифрову річ" – нематеріальне благо, що існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність. [5] Це визначення забезпечує включення NFT до об'єктів цивільних прав, насамперед традиційних речей, дозволяючи оперувати ним через традиційні інститути (купівля-продаж, спадкування, дарування) як унікальною одиницею майнового обігу. Крім цього, відповідно до Закону України "Про віртуальні активи", NFT підпадає під загальне визначення віртуального активу, наданого законодавцем у ст. 1 згаданого нормативного акту. [6] Це також підтверджує його майнову цінність та підпорядковує його правовому режиму, встановленому для віртуальних активів, зокрема в частині поширення права власності на віртуальний актив, та вчинення правочинів з віртуальними активами.

По-друге, твердження, що NFT є об'єктом інтелектуальної власності, зокрема авторського права, є цікавим, проте з точки зору українського законодавства в буквальному сенсі не знаходить підтвердження. Адже і Цивільний кодекс України у статті 433, [5] і ЗУ "Про авторські та суміжні права" у статті 6 об'єктом авторського права називає твори визначені формально за їх проявом. [7] NFT як нами було визначено на самому початку, за своєю сутністю є токеном тобто по суті є інноваційним інструментом токенизації результатів творчої діяльності, який здатен саме фіксувати авторські права, так і засвідчувати автентичність цифрового об'єкта. В даному контексті більш обґрунтованим вважається підхід за яким: об'єктом авторського права є не сам токен (NFT), а твір (наприклад, фотографія, відео, картина, малюнок або музика), який за наявності оригінальності фіксується у специфічній цифровій токенизованій формі. При цьому в джерелах також вказується на дискусійність ряду питань про те, чи NFT є: самостійним об'єктом авторського права; способом використання об'єкта авторського права (зокрема, у разі перетворення художньої картини чи звичайного файла з фотографією у цифрову токенизовану форму); об'єктивною формою вираження твору (цифрова токенизована форма); охоронним цифровим документом; способом технічного захисту об'єкта авторського права від

посягань на нього.[8, 91]. Не вдаючись у розгортання дискурсу, що виодить за межі даної роботи, ми лише зазначимо, що нам більш близьким є підхід за яким NFT є технічним та юридичним механізмом, який фіксує твір унікальним чином, а не самим твором, що підлягає авторсько-правовій охороні.

Резумуючи, слід констатувати, що на даний момент правове середовище в Україні виявляє схильність до поширення на NFT правового режиму цифрової речі як об'єкта права власності, який є визначальним для легалізації їх обігу, тоді як правовий режим об'єкта інтелектуальної власності є опціональним режимом, який активується лише за наявності чітко вираженого договору про передачу майнових прав від автора.

Бібліографічні посилання

1. Мандрика Л. М., Даниленко О. В. Проривні цифрові технології як засадничі фактори трансформації цивільного права України. Вісник Національної академії правових наук України. 2025. Т. 32. №1. С. 164–190.

2. Fairfield, Joshua A.T. (2022) "Tokenized: The Law of Non-Fungible Tokens and Unique Digital Property," *Indiana Law Journal*: Vol. 97: Iss. 4, Article 4. URL: <https://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol97/iss4/4> (дата звернення: 07.12.25)

3. World Economic Forum. (2023). *The Evolution of Non-Fungible Tokens. INSIGHT REPORT*. World Economic Forum in collaboration with Bain & Company.. World Economic Forum

4. Смірнов, І. (2023) *Правове регулювання NFT в Україні*. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/219394_pravove-regulyuvannya-nft-v-ukran (дата звернення: 05.12.25)

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№40–44. Ст. 356

6. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 07.12.25)

7. Про авторські та суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 08.12.25)

8. Тарасенко, Л. (2022) *NFT — НОВІТНІЙ ЦИФРОВИЙ ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЧИ*

ФОРМА ВИРАЖЕННЯ ТВОРУ. Теорія і практика інтелектуальної власності 2/2022. С.90-97

L. Mandryka, O. Danylenko

Non-fungible tokens (NFTs) as a factor in the transformation of human economic rights: the problem of defining the legal nature of digital property objects.

Abstract. The paper is dedicated to researching the possibilities of transforming property law in the era of digital technologies. Non-Fungible Tokens (NFTs) are unique digital assets that have acquired significant technological and economic importance, becoming a symbol of a market explosion, evidenced by record sales. The paper indicates that the true potential of the novel digital assets, NFTs, lies in their ability to change the traditional concept of property by offering "true ownership" of digital artifacts, which is contrasted with the dominant internet licensing model. The paper analyzes the central legal contradiction: the irreconcilable dualism between the technological promise of "digital ownership" and the legal practice that views digital assets exclusively through the prism of licensing agreements. The authors reveal that the universal qualification of NFTs exclusively as an object of property law or exclusively as an object of intellectual property (IP) causes significant legal disruption to the alternate approach, specifically by casting doubt on the author's right to royalties or the owner's right to freely resell the token. It is established that the Ukrainian legal field shows a tendency to categorize NFTs as a "digital thing," which allows for the legalization of their circulation through traditional civil law institutions. Concurrently, the NFT is viewed as an innovative tokenization tool that fixes copyrights and certifies authenticity, but is not an independent object of copyright.

Keywords: digital assets, Non-Fungible Tokens (NFT), digital property, licensing, blockchain, digital thing, intellectual property law.

Зразок для цитування:

Мандрика Л., Даниленко О. Невзаємозамінні токени (NFTs) як чинник трансформації економічних прав людини: проблема визначення правової природи об'єктів цифрової власності. *Пропілеї права та безпеки*, 2025. №8. С. 116-119. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.8.24>.